

ژئومورفولوژی در سواحل یکپارچه مناطق ساحلی ایران

(موضوع: سواحل خلیج فارس و دریای عمان)

برگرفته از مطالعات طرح مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی ایران (ICZM)

(تحقیق و پژوهش)

اداره کل مهندسی سواحل و بنادر سازمان بنادر و دریانوردی

انتشارات سازمان بنادر و دریانوردی

ناشر تخصصی کتب بندری و دریایی

عنوان و نام پدیدآور: ژئومورفولوژی در مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی ایران / جلد دوم: سواحل خلیج فارس و دریای عمان (تدوین و پژوهش) / اداره کل مهندسی سواحل و بنادر سازمان بنادر و دریانوردی

مشخصات نشر: تهران: سازمان بنادر و دریانوردی، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۱۶۸ ص. مصور، جدول.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۷۸۳-۲-۳ / ۱۲۰۰۰۰ ریال.

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه.

مندرجات: ج ۲. سواحل خلیج فارس و دریای عمان

موضوع: مناطق ساحلی -- ایران

موضوع: مناطق ساحلی -- ایران -- مدیریت

موضوع: زمین ریخت‌شناسی -- ایران

شناسه افزوده: سازمان بنادر و دریانوردی، اداره کل مهندسی سواحل و بنادر

شناسه افزوده: سازمان بنادر و دریانوردی، معاونت توسعه و تجهیز بنادر

شناسه افزوده: سازمان بنادر و دریانوردی

رده‌بندی کنگره: ۳ / ۹۷۹ الف / GB ۴۶۰

رده‌بندی دیویی: ۵۱ / ۶۲۸

شماره کتابشناسی ملی: ۶۲۸

انتشارات سازمان بنادر و دریانوردی
ناشر تخصصی کتب بنادر و دریایی

ژئومورفولوژی در مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی ایران
(جلد دوم: سواحل خلیج فارس و دریای عمان)
(تدوین و پژوهش)

اداره کل مهندسی سواحل و بنادر سازمان بنادر و دریانوردی
حروف‌نگاری و آماده‌سازی: انتشارات سازمان بنادر و دریانوردی
چاپخانه: قدس، صحافی: مهرگان، مرکز بخش: اسرار دانش (۶۰۶۵۴-۶۰۶۵۴)

چاپ اول: آذرماه ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای ناشر محفوظ است.

دفتر انتشارات: تهران، بزرگراه شهید حقانی، بعد از چهارراه جهان کودک، انتهای خیابان شهیدی، پلاک یک، سازمان

بنادر و دریانوردی، طبقه نهم، مرکز بررسی‌ها و مطالعات راهبردی، کد پستی: ۱۵۱۸۶۶۳۱۱۱

تلفن: ۸۴۹۳۲۱۳۰-۱ دورنگار: ۸۴۹۳۲۱۳۷ پست الکترونیکی: pub@pmo.ir

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۷۸۳-۲-۳

ISBN: 978-600-94783-2-3

فهرست

۲۱	دیباچه.....
۲۳	پیش‌گفتار.....
۲۵	فصل اول: کلیات.....
۲۷	مقدمه.....
۲۸	چارگون و روش انجام مطالعات ژئومورفولوژی مناطق ساحلی.....
۲۹	تاریخچه مباحث.....
۳۱	فصل دوم: ژئومورفولوژی مناطق ساحلی.....
۳۳	مقدمه.....
۳۳	پیشینه مطالعات.....
۳۴	روش‌شناسی.....
۳۴	لندفرم‌های مناطق ساحلی ایران.....
۳۴	لندفرم‌های واحد ژئومورفولوژی کویرستان.....
۳۴	ارتفاعات.....
۳۴	استان خوزستان.....
۳۵	استان بوشهر.....
۳۵	استان هرمزگان.....
۳۵	استان سیستان و بلوچستان.....
۳۶	لندفرم حرکات توده‌ای.....
۳۶	گنبد نمکی.....
۳۶	استان خوزستان.....
۳۶	استان بوشهر.....
۳۶	استان هرمزگان.....
۳۶	استان سیستان و بلوچستان.....
۳۷	دماغه‌ها.....
۳۷	استان خوزستان.....

۳۷	استان بوشهر
۳۷	استان هرمزگان
۳۷	استان سیستان و بلوچستان
۳۸	سواحل بالاآمده
۳۸	استان خوزستان
۳۸	استان بوشهر
۳۸	استان هرمزگان
۳۸	استان سیستان و بلوچستان
۳۹	صنایع و پرندگان ساحلی
۳۹	استان سیستان و بلوچستان
۴۰	استان بوشهر
۴۰	استان هرمزگان
۴۰	استان سیستان و بلوچستان
۴۰	لندفرم‌های واحد ژئومورفولوژی تپه‌ماهور
۴۰	مخروط افکنه‌ها
۴۱	استان خوزستان
۴۱	استان بوشهر
۴۱	استان هرمزگان
۴۱	استان سیستان و بلوچستان
۴۱	هزاردره یا بدلند
۴۱	استان خوزستان
۴۱	استان بوشهر
۴۱	استان هرمزگان
۴۲	استان سیستان و بلوچستان
۴۲	دشت سر کوهرفتی

۴۲	استان خوزستان
۴۲	استان بوشهر
۴۳	استان هرمزگان
۴۳	استان سیستان و بلوچستان
۴۳	تلماسه
۴۳	استان خوزستان
۴۳	استان بوشهر
۴۳	استان هرمزگان
۴۴	استان سیستان و بلوچستان
۴۵	کانال و بستر
۴۵	استان خوزستان
۴۵	استان بوشهر
۴۵	استان هرمزگان
۴۶	استان سیستان و بلوچستان
۴۶	پادگانه رودخانه
۴۷	استان خوزستان
۴۷	استان بوشهر
۴۷	استان هرمزگان
۴۷	استان سیستان و بلوچستان
۴۷	پیچانرود رهاشده
۴۸	استان خوزستان
۴۸	استان بوشهر
۴۸	استان هرمزگان
۴۸	استان سیستان و بلوچستان
۴۸	دشت سیلابی

۴۹	 استان خوزستان
۴۹	 استان بوشهر
۴۹	 استان هرمزگان
۴۹	 استان سیستان و بلوچستان
۴۹	 جلگه ساحلی
۵۰	 استان خوزستان
۵۰	 استان بوشهر
۵۰	 استان هرمزگان
۵۰	 استان سیستان و بلوچستان
۵۰	 دشت دلتائی
۵۱	 استان خوزستان
۵۱	 استان بوشهر
۵۱	 استان هرمزگان
۵۱	 استان سیستان و بلوچستان
۵۱	 پهنه گلی
۵۱	 استان خوزستان
۵۱	 استان بوشهر
۵۱	 استان هرمزگان
۵۲	 استان سیستان و بلوچستان
۵۲	 مصب
۵۲	 استان خوزستان
۵۲	 استان بوشهر
۵۲	 استان هرمزگان
۵۳	 استان سیستان و بلوچستان
۵۳	 خور

۵۳	 استان خوزستان
۵۳	 استان بوشهر
۵۳	 استان هرمزگان
۵۳	 استان سیستان و بلوچستان
۵۴	 کولاب
۵۴	 پهنه جزر و مدی
۵۴	 استان خوزستان
۵۵	 استان بوشهر
۵۵	 استان هرمزگان
۵۵	 استان سیستان و بلوچستان
۵۵	 دریا کنار
۵۵	 استان خوزستان
۵۵	 استان بوشهر
۵۵	 استان هرمزگان
۵۵	 استان سیستان و بلوچستان
۵۶	 زیانه ماسه‌ای
۵۶	 استان خوزستان
۵۶	 استان بوشهر
۵۶	 استان هرمزگان
۵۶	 استان سیستان و بلوچستان
۵۷	 سد ماسه‌ای یا پندآب
۵۷	 استان خوزستان
۵۷	 استان بوشهر
۵۷	 استان هرمزگان
۵۸	 استان سیستان و بلوچستان

۵۸	تومبولو
۵۸	استان خوزستان
۵۸	استان بوشهر
۵۸	استان هرمزگان
۵۸	استان سیستان و بلوچستان
۵۹	جزایر سدی
۵۹	استان خوزستان
۵۹	استان بوشهر
۵۹	استان هرمزگان
۵۹	استان سیستان و بلوچستان
۵۹	جزایر
۵۹	استان خوزستان
۵۹	استان بوشهر
۶۰	استان هرمزگان
۶۰	استان سیستان و بلوچستان
۶۰	خلیج کوچک
۶۰	استان خوزستان
۶۰	استان بوشهر
۶۰	استان هرمزگان
۶۱	استان سیستان و بلوچستان
۶۱	پناهگاه ساحلی
۶۱	استان خوزستان
۶۱	استان بوشهر
۶۱	استان هرمزگان
۶۱	استان سیستان و بلوچستان

فصل سوم: شیب عمومی مناطق ساحلی ۶۳

مقدمه ۶۵

روش‌شناسی ۶۵

شیب عمومی سواحل استان خوزستان ۶۶

شیب عمومی سواحل استان بوشهر ۶۷

شیب عمومی سواحل استان هرمزگان ۶۷

شیب عمومی سواحل استان سیستان و بلوچستان ۶۸

فصل چهارم: پهنه‌بندی مناطق ساحلی براساس مواد متشکله ۶۹

مقدمه ۷۱

روش‌شناسی ۷۱

پهنه‌بندی مناطق ساحلی براساس مواد متشکله ۷۲

سواحل متشکل از مواد مستحکم ۷۲

سواحل سنگی ۷۳

سواحل یخی ۷۵

سواحل ساخت بشر ۷۶

استان خوزستان ۷۶

استان بوشهر ۷۶

استان هرمزگان ۷۶

استان سیستان و بلوچستان ۷۷

سواحل متشکل از مواد غیرمستحکم ۷۷

سواحل غیرزیستی ۷۷

سواحل ماسه‌ای ۷۷

سواحل گلی ۸۱

سواحل سیلتی /رسی ۸۴

سواحل بولدردی ۸۶

سواحل کوبلی ۸۷

۸۷	سواحل پبلی
۸۸	سواحل زیستی
۸۸	سواحل گیاهیوش
۸۹	سواحل صدقی
۹۰	مارش
۹۱	سواحل پوشیده از گیاهان دریایی
۹۳	سواحل ساخت بشر
۹۳	استان خوزستان
۹۳	استان بوشهر
۹۳	استان هرمزگان
۹۴	استان سیستان و بلوچستان
۹۵	جمع‌بندی
۹۶	استان خوزستان
۹۷	استان بوشهر
۹۷	استان هرمزگان
۹۸	استان سیستان و بلوچستان
۱۰۱	فصل پنجم: جذابیتها، قابلیتها و محدودیت‌های ژئومورفولوژی
۱۰۳	مقدمه
۱۰۳	روش‌شناسی
۱۰۴	جذابیتها، قابلیتها و محدودیت‌های ژئومورفولوژی
۱۰۶	استان خوزستان
۱۰۷	خورها
۱۰۸	رودخانه‌های جزر و مدی
۱۰۹	دلتاها
۱۱۰	تالابها

۱۱۰	پهنه‌های جزر و مدی
۱۱۳	استان بوشهر
۱۱۳	تپه‌های ماسه‌ای
۱۱۳	خورها
۱۱۵	رودخانه‌های جزر و مدی
۱۱۵	خلجها
۱۱۶	جزایر
۱۱۸	پهنه‌های جزر و مدی
۱۱۹	مخروط افکنده‌های ساحلی
۱۱۹	گنبد‌های نمکی
۱۲۰	دلتاها
۱۲۰	هزار دره‌ها
۱۲۱	استان هرمزگان
۱۲۲	جنگلهای حرا
۱۲۳	رودخانه‌ها
۱۲۳	چشمه‌ها
۱۲۴	جزایر
۱۲۵	ارتفاعات
۱۲۶	گنبد‌های نمکی
۱۳۱	خورها
۱۳۲	رودخانه‌های جزر و مدی
۱۳۲	پهنه‌های گلی و جزر و مدی
۱۳۳	مخروط افکنده‌ها
۱۳۴	دلتاها
۱۳۴	بدلندها

۱۳۵	 تلماسه‌ها
۱۳۶	 بندآب، سد و زبانه‌ماسه‌ای
۱۳۶	 استان سیستان و بلوچستان
۱۳۷	 خلیج‌های امگاشکل
۱۳۸	 سواحل و تپه‌های ماسه‌ای
۱۳۹	 خورها
۱۴۲	 گلفشانها
۱۴۳	 رودها
۱۴۳	 محوطات
۱۴۴	 سواحل سست با آلودگی
۱۴۴	 دلتها
۱۴۴	 پهنه‌های گلی و جزر و مدی
۱۴۴	 بدلندها
۱۴۵	 منابع
۱۴۹	 پیوست

فهرست اشکال

- شکل ۱-۲ رخنمون لندفرم ارتفاعات از واحد کوهستان در منطقه بندر جوادالائمه (ماندرو، ۱۳۸۰)..... ۳۵
- شکل ۲-۲ رخنمون لندفرم گنبد نمکی در شمال شرق بندر حسینیه (کوه نمک) (غریب رضا، ۱۳۸۵)..... ۳۷
- شکل ۳-۲ لندفرم دماغه سنگی در غرب بندر چارک در استان هرمزگان (غریب رضا، ۱۳۸۵)..... ۳۸
- شکل ۴-۲ سواحل بالآمده در غرب خلیج پزم در استان سیستان و بلوچستان (غریب رضا، ۱۳۸۵)..... ۳۹
- شکل ۵-۲ لندفرم پرتگاه و آبشار گسله در مناطق ساحلی کشور (غریب رضا، ۱۳۸۵)..... ۳۹
- شکل ۶-۲ لندفرم مخروط افکنه در پاشنه ارتفاعات گنبد نمکی (غریب رضا، ۱۳۸۵)..... ۴۰
- شکل ۷-۲ رخنمون لندفرم بدلد در شمال بندر جاسک (غریب رضا، ۱۳۸۲)..... ۴۲
- شکل ۸-۲ لندفرم پشته کوه هرفتی در دره رودخانه جگین (غریب رضا، ۱۳۸۲)..... ۴۳
- شکل ۹-۲ لندفرم سواحل در استان هرمزگان (غریب رضا، ۱۳۸۲)..... ۴۴
- شکل ۱۰-۲ لندفرم کانال رودخانه جگین (غریب رضا، ۱۳۸۲)..... ۴۶
- شکل ۱۱-۲ لندفرم تراس رودخانه گاسک در شرق استان هرمزگان (غریب رضا، ۱۳۸۲)..... ۴۷
- شکل ۱۲-۲ لندفرم بیجانرود رها شده رودخانه زاده در دلتای هندیکان (غریب رضا، ۱۳۸۵)..... ۴۸
- شکل ۱۳-۲ لندفرم دشت سیلابی پیرامون منطقه ساگان در استان سیستان و بلوچستان (غریب رضا، ۱۳۸۲)..... ۴۹
- شکل ۱۴-۲ لندفرم جلگه ساحلی در جنوب کوه چیرور در سواحل غربی استان هرمزگان (غریب رضا، ۱۳۸۵)..... ۵۰
- شکل ۱۵-۲ لندفرم بهنه گلی در منطقه ساحلی خور ریگ (غریب رضا، ۱۳۸۲)..... ۵۲
- شکل ۱۶-۲ لندفرم مصب در منطقه گالک استان سیستان و بلوچستان (غریب رضا، ۱۳۸۲)..... ۵۳
- شکل ۱۷-۲ نمونه‌ای از لندفرم بهنه جزرومدی (غریب رضا، ۱۳۸۲)..... ۵۴
- شکل ۱۸-۲ لندفرم دریا کنار در خلیج پزم (غریب رضا، ۱۳۸۲)..... ۵۶
- شکل ۱۹-۲ لندفرم زبانه ماسه‌ای خور پیازی در استان بوشهر در کرانه‌های خلیج فارس..... ۵۷
- شکل ۲۰-۲ لندفرم سد ماسه‌ای در مصب رودخانه جگین..... ۵۸
- شکل ۲۱-۲ لندفرم خلیج کوچک در سواحل منطقه چارک استان هرمزگان (غریب رضا، ۱۳۸۵)..... ۶۰
- شکل ۲۲-۲ لندفرم پناهگاه ساحلی در سواحل منطقه چارک استان هرمزگان (غریب رضا، ۱۳۸۵)..... ۶۱
- شکل ۱-۴ سواحل مستحکم سنگی نامقاوم در جاسک (سازه پردازی ایران، ۱۳۷۴)..... ۷۴
- شکل ۲-۴ سواحل مستحکم سنگی در منطقه جوادالائمه (ماندرو، ۱۳۸۰)..... ۷۴
- شکل ۳-۴ سواحل مستحکم سنگی در پزم (غریب رضا، ۱۳۸۲)..... ۷۵

- شکل ۴-۴ سواحل مستحکم سنگی در بریس (غریب رضا، ۱۳۸۲)..... ۷۵
- شکل ۵-۴ سواحل مستحکم بتنی در بندر جاسک (سازه پردازی ایران، ۱۳۷۴)..... ۷۶
- شکل ۶-۴ سواحل غیر زیستی ماسه‌ای در منطقه امام حسن (سازه پردازی ایران، ۱۳۷۴)..... ۷۸
- شکل ۷-۴ سواحل غیر زیستی ماسه‌ای در کوه مبارک (مکانیک خاک، ۱۳۷۱)..... ۸۰
- شکل ۸-۴ سواحل غیرزیستی ماسه‌ای در منطقه گالک (تهران برکلی، ۱۳۸۳)..... ۸۱
- شکل ۹-۴ سواحل غیر زیستی گلی خور پیازی (مکانیک خاک، ۱۳۷۲)..... ۸۲
- شکل ۱۰-۴ رده سواحل گلی غیر زیستی درخور تنگ (غریب رضا، ۱۳۸۲)..... ۸۴
- شکل ۱۱-۴ رده سواحل سیلانی و رسی در منطقه خلیج پزم (غریب رضا، ۱۳۸۲)..... ۸۶
- شکل ۱۲-۴ سواحل غیر مستحکم زیستی گیاهپوش در حاشیه بهمنشیر (غریب رضا، ۱۳۸۴)..... ۸۹
- شکل ۱۳-۴ سواحل غیر مستحکم صدف نرم‌تان در سواحل هندیجان (غریب رضا، ۱۳۸۴)..... ۹۰
- شکل ۱۴-۴ سواحل مستحکم زرسی مارش در غرب بندر امام (غریب رضا، ۱۳۸۴)..... ۹۱
- شکل ۱۵-۴ رده سواحل زیستی شاد درختان حرا در گواتر (غریب رضا، ۱۳۸۲)..... ۹۲
- شکل ۱۶-۴ سازه خرده سنگی غیر مستحکم ساخت بشر بندر صیادی بحرکان (آونگ سازه، ۱۳۸۴)..... ۹۳
- شکل ۱۷-۴ سواحل غیر مستحکم سازه خرده سنگی بندر باسعیدو (دریا سازه، ۱۳۷۶)..... ۹۴
- شکل ۱۸-۴ رده سواحل ساخت بشر توده سنگی غیر مستحکم در موج شکن پزم (جهاد تحقیقات، ۱۳۷۴)..... ۹۴
- شکل ۱۹-۴ نمونه‌ای از نقشه‌های پهنه‌بندی مناطق ساحلی بر اساس مواد متشکله..... ۹۵
- شکل ۱-۵ اخور موسی به عنوان مهمترین لندفرم ساحلی استان بوشهر با قابلیت‌های بهره برداری ۱۱۱
- شکل ۲-۵ نمونه‌هایی از جذابیت های لندفرم ساحلی در استان بوشهر: (الف) رودخانه زهره در شهر هندیجان (غریب رضا، ۱۳۸۵)، (ب) ساحل دلتای هندیجان (غریب رضا، ۱۳۸۵)، (ج) آبیاری نخلستانهای حاشیه اروندرود با جزرومد، (د) تالاب شادگان (ngdir، ۱۳۸۵)..... ۱۱۲
- شکل ۳-۵ شوره زارهای متصل به رودخانه جزرومدی زهره در جنوب هندیجان (غریب رضا، ۱۳۸۵) ... ۱۱۲
- شکل ۴-۵ نمونه‌هایی از جاذبه‌های لندفرم ساحلی در استان بوشهر: (الف) تجمع مرجانی پخش شده در ساحل غربی بوشهر (غریب رضا، ۱۳۸۵)، (ب) یکی از کانالهای خور حله (غریب رضا، ۱۳۸۵)، (ج) توده مرجانی و تپه‌های ماسه‌ای در پارک طبیعت بوشهر (غریب رضا، ۱۳۸۳)، (د) سواحل سنگی پارک طبیعت بوشهر (غریب رضا، ۱۳۸۳)..... ۱۱۸
- شکل ۵-۵ لندفرم وسیع پهنه گلی در منطقه ساحلی استان بوشهر و ایجاد مشکل دسترسی به دریا ۱۱۹
- شکل ۶-۵ دلتای رودخانه حله با قابلیت بازیافت و اصلاح اراضی دلتایی ۱۲۰
- شکل ۷-۵ لندفرم گونه هزار دره (بدلند) شبه جزیره بوشهر (غریب رضا، ۱۳۸۵)..... ۱۲۱
- شکل ۸-۵ نمونه‌هایی از جاذبه‌های لندفرم ساحلی در استان هرمزگان: (الف) جنگل حرا در قشم ngdir.

- ۱۳۸۵، (ب) چشمه آبگرم گنو (ngdir, ۱۳۸۵)، (ج) ساحل سنگی جزیره هرمز (ngdir, ۱۳۸۵)، (د) چشمه آب شور جاری از غار نمکی در قسم (ngdir, ۱۳۸۵) ۱۲۲
- شکل ۹-۵ خور خوران با قابلیت بهره برداری و توسعه جنگلهای حرا ۱۳۲
- شکل ۱۰-۵ پهنه جزرومدی و ایجاد مشکل دسترسی به دریا در کوه مبارک (مکانیک خاک، ۱۳۷۱) ۱۳۳
- شکل ۱۱-۵ مخروط افکنه ساحلی جنوب تاق‌دیس گرزّه با قابلیت پخش سیلاب و تزریق مصنوعی آب ۱۳۴
- شکل ۱۲-۵ دلتاهای جگین و گابریک با قابلیت توسعه فعالیتهای کشاورزی، صیادی و گردشگری ۱۳۵
- شکل ۱۲-۵ بندر تلماسه و ایجاد مشکل هجوم ماسه‌های روان در منطقه گوکسر (سازه پردازان، ۱۳۸۵) ۱۳۵
- شکل ۱۳-۵ نمونه‌های از حاذیبه‌های ژئومورفولوژی ساحلی در استان سیستان و بلوچستان: (الف) پرتگاه ساحلی و سرین، (ب) تپه‌های ماسه ای طولی و پناهگاهی در شمال خلیج چابهار، (غریب رضا، ۱۳۸۲)، (ج) خور کیزداب در شرق رمین (غریب رضا، ۱۳۸۲)، (د) تپه‌های ماسه‌ای پناهگاه بحر عرب بريس (غریب رضا، ۱۳۸۲) ۱۳۷
- شکل ۱۵-۵ خور باهوکلالت با قابلیت بهره برداری صیادی، آبی پروری و توسعه جنگلهای حرا ۱۴۲
- شکل ۱۶-۵ گلفشان فعال و دهانه‌های آتشفشان شمال خور تنگ (غریب رضا، ۱۳۸۲) ۱۴۳

فهرست جداول

- جدول ۱-۴ راهنمای طبقه‌بندی نوار ساحلی براساس مواد متشکله (Owens, 1994) ۷۲
- جدول ۲-۴ رده‌های موجود از طبقه بندی اونز (۱۹۹۴) در سواحل استان خوزستان ۹۷
- جدول ۳-۴ رده‌های موجود از طبقه بندی اونز (۱۹۹۴) در سواحل استان بوشهر ۹۸
- جدول ۴-۴ رده‌های موجود از طبقه بندی اونز (۱۹۹۴) در سواحل استان هرمزگان ۹۹
- جدول ۵-۴ رده‌های موجود از طبقه بندی اونز (۱۹۹۴) در سواحل استان سیستان و بلوچستان ۹۹
- جدول ۱-۱ موقعیت و شیب نیمرخهای ساحلی استان خوزستان ۱۴۹
- جدول پ-۲ موقعیت و شیب نیمرخهای ساحلی استان بوشهر ۱۴۹
- ادامه جدول پ-۲ موقعیت و شیب نیمرخهای ساحلی استان بوشهر ۱۵۰
- جدول پ-۳ موقعیت و شیب نیمرخهای ساحلی استان هرمزگان ۱۵۰
- ادامه جدول پ-۳ موقعیت و شیب نیمرخهای ساحلی استان هرمزگان ۱۵۱
- ادامه جدول پ-۳ موقعیت و شیب نیمرخهای ساحلی استان هرمزگان ۱۵۲
- ادامه جدول پ-۳ موقعیت و شیب نیمرخهای ساحلی استان هرمزگان ۱۵۳
- جدول پ-۴ موقعیت و شیب نیمرخهای ساحلی استان سیستان و بلوچستان ۱۵۳
- ادامه جدول پ-۴ موقعیت و شیب نیمرخهای ساحلی استان سیستان و بلوچستان ۱۵۴

دبیاجه

سواحل در گذر تاریخ، به طور قطع جذاب‌ترین سکونت‌گاه‌ها برای انسان بوده و بشر امروزی نیز به تبعیت از نیاکان خود همواره مناطق ساحلی را به عنوان یک منطقه پرجاذبه برای سکونت مدنظر داشته است؛ به گونه‌ای که در پایان سال ۲۰۰۰ میلادی حدود دوسوم مردم جهان (برابر با ۷/۷ میلیارد نفر) در حاشیه ۶۰ کیلومتری از دریا زندگی می‌کردند.

سواحل جمهوری اسلامی ایران با قریب به ۵۸۰۰ کیلومتر طول، فراهم کننده ظرفیت‌هایی برای برنامه‌ریزی توسعه اقتصادی و اجتماعی هستند. این در حالی است که موقعیت ژئوپولیتیک مناطق ساحلی و دریایی کشور در شمال و جنوب از یک سو و ناهمگون بودن شرایط زیست محیطی و جغرافیای طبیعی سواحل کشور از سوی دیگر، تحقق هر گونه برنامه توسعه را در این مناطق با پیچیدگی همراه ساخته است. برون رفت از چالش‌هایی که امروزه به سبب نبود مدیریت یکپارچه در مناطق ساحلی کشور سایه انداخته، نیازمند برنامه‌ریزی بین‌رشته‌ای و فرابخش است. تنها با شناخت مشکلات اساسی مبتلا به سواحل و برنامه‌ریزی بر اساس منطق آمایش سرزمین، اصول توسعه پایدار می‌توان بر مشکلات مناطق ساحلی کشور فائق آمد.

به دنبال الزامات ملی از جمله قوانین راهکار اجرا به شماره ۴۰ از فصل حمل و نقل برنامه سوم و ماده ۶۳ برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور و توصیه‌های بین‌المللی از جمله فصل هفدهم سند دستور کار ۲۱ کنفرانس زمین، آب، سو و الزامات قانونی سازمان بنادر و دریانوردی مبنی بر اجازه ساخت و تاسیس سازمان‌های خدمات ساحلی و دریایی با حق نظارت بر بهره‌برداری و متعاقب آن لزوم تهیه طرحی اساسی جهت بهره‌برداری پایدار از سواحل، تهیه طرح مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی کشور در دستور کار اداره کل مهندسی سواحل و بنادر سازمان بنادر و دریانوردی قرار گرفت. نتایج بهایی این مطالعات که از سال ۱۳۸۲ آغاز و در سه مرحله تدوین گردید، پس از طی مراحل استصوابیه آن در شورای عالی شهرسازی و معماری، طی ابلاغیه شماره ۳۴۶۱۲/۳۰۰/۹۱ مورخ ۹۱/۰۶/۰۴ صادره از سوی معاون وقت وزیر راه و شهرسازی و دبیر شورای عالی شهرسازی و معماری کشور جهت اجرا به استانداران استان‌های ساحلی ابلاغ گردید.

محدودیت‌ها و میزان آسیب‌پذیری مناطق ساحلی در اثر تأثیرات متقابل دریا و خشکی از جمله عواملی است که می‌تواند کلیات و اساس تصمیم‌گیری‌های استراتژیک و مدیریتی را تحت تأثیر قرار دهد. بدیهی است که تصمیم‌گیری مدیران و تدوین دستورالعمل‌های مربوطه اگر منطبق با اصول حاکم و ویژگی‌های طبیعت منطقه ساحلی نباشد، نمی‌تواند به راهبردی صحیح در ارتقا و پیشرفت منطقه ساحلی منجر گردد.

سازمان بنادر و دریانوردی با تأکید بر رسالت خود اقدام به انتشار دستاوردها و نتایج ارزشمند مطالعات مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی کشور (ICZM) جهت استفاده پژوهشگران و دانش‌پژوهان نمود. است که در مجموعه حاضر، مطالعات زمین‌شناختی و ژئومورفولوژیک در مدیریت ساحلی به منظور هدف نمایاندن روند فرآیندهای درونی و بیرونی زمین در گذشته، حال و آینده آن‌ها در جهت دستیابی مورد بحث و بررسی قرار گرفته و در عین حال روند فعالیت‌ها در گذشته، امکان پیش‌بینی تغییرات را در آینده فراهم ساخته است.

در پایان مراتب سپاس و تشکر از سازمان بنادر و دریانوردی از کلیه عوامل اجرایی این مطالعات و تمامی کسانی که در این زمینه همکاری مؤثری داشته‌اند، به‌ویژه شورای عالی شهرسازی و معماری وزارت راه و شهرسازی، سازمان‌ها و نهادهای کشوری و لشکری مشارکت‌کننده در طرح مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی کشور، اعضای محترم کمیته راهبری طرح مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی کشور، کارشناسان، مدیران موسسه آب دانشگاه تهران به‌خصوص آقای دکتر علی خوش‌خلق^۱ و سرکار خانم مهندس بیمه^۲ که مسئولیت تدوین کتاب حاضر را برعهده داشته‌اند و آقای دکتر سیاوش شایان^۳ است. نیز به علمی کتاب و مدیران و کارشناسان خصوصاً آقایان مهندس علیرضا کبریایی، مهندس محمد رضا الهیار، مهندس آیت‌اله رضازاده و خانم‌ها مختاری و حقیقت اعلام می‌گردد.

سازمان بنادر و دریانوردی

^۱ دکترای مهندسی عمران - همکار موسسه آب دانشگاه تهران.

^۲ کارشناس ارشد - موسسه آب دانشگاه تهران.

^۳ استادیار ژئومورفولوژی - گروه جغرافیای طبیعی دانشگاه تربیت مدرس.

پیش‌گفتار

مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی، در عمل، یکپارچه‌سازی فرایند تصمیم‌گیری در مناطق ساحلی و دخالت دادن همه بخش‌های مرتبط، به منظور سازگاری و توازن در بهره‌برداری و استفاده از منابع ساحلی است. هدف مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی، در بلندمدت، ایجاد توازن میان منافع حاصل از توسعه اقتصادی و استفاده انسان از سواحل، حفاظت، نگهداری و بازسازی سواحل، به حداقل رسانیدن خسارات جانی و مالی در سواحل و کسب منافع مترتب بر توسعه و بهره‌گیری همگانی از سواحل است. این به نوبه خود، نیازمند هماهنگی و همکاری سازمان‌ها و ادارات مختلف دولتی در سطوح ملی و منطقه‌ای است که دارای وظایف و مسئولیت‌هایی در خصوص سواحل هستند.

از این‌رو، مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی کشور، با اهداف زیر تهیه شده است:

* دستیابی به توسعه پایدار و استفاده‌های چندگانه از مناطق ساحلی با ظرفیت‌یابی محیطی مناطق ساحلی؛

* فقرزدایی و رفع محرومیت در مناطق توسعه‌یافته با معرفی مناسب‌ترین شکل توسعه اقتصادی و اجتماعی؛

* حفظ محیط زیست شکننده مناطق ساحلی و کاهش آسیب‌پذیری مناطق ساحلی و ساکنان آن نسبت به خطرات طبیعی و مصنوعی؛

* تهیه طرح هماهنگی دستگاه‌های مرتبط با سواحل به منظور کاهش و رفع تداخل فعالیت‌ها؛

* تقویت پشتوانه قانونی برای استفاده و مدیریت از مناطق ساحلی؛

* بسترسازی برای پدافند غیرعامل در مناطق ساحلی کشور؛

* امکان‌سنجی جلب مشارکت مردمی در بهره‌برداری و مراقبت از مناطق ساحلی؛

* تهیه پایگاه اطلاعات از مناطق ساحلی به‌منظور تسهیل در تصمیم‌سازی برای فرایندهای توسعه در مناطق ساحلی کشور.

مطالعات مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی ایران در سه مرحله انجام شده است:

۱- در مرحله اول، روش‌شناسی اجرای مطالعات و انجام مطالعات پایه صورت گرفت و از بهار ۱۳۸۲ آغاز و در پاییز ۱۳۸۴ خاتمه یافت.

۲- مرحله دوم، با رویکردی دستاورد محور از پاییز ۱۳۸۴ تا پاییز سال ۱۳۸۷ به طول انجامید.

۳- مرحله سوم با هدف تلفیق نتایج مطالعات در مراحل گذشته، از زمستان سال ۱۳۸۷ آغاز و تا اوایل تابستان سال ۱۳۸۸ به طول انجامید. گزارش این مرحله با عنوان «برآیند مطالعات طرح مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی کشور» عرضه شد و در تاریخ ۸۹/۷/۵ با اخذ موافقت هیئت مدیره شورای عالی معماری و شهرسازی ایران پایان پذیرفت.

نتیجه به دست آمده از این مطالعات، به صورت گزارش‌های حجیم و مختلفی ارائه شده است. به منظور آشنایی و استفاده بهینه‌تر جامعه مهندسی و علمی کشور از نحوه و روش‌شناسی انجام این مطالعات، نتایج حاصله، اداره کل مهندسی سواحل و بنادر سازمان دریانوردی، تصمیم گرفت این گزارش‌ها را ادغام، خلاصه کرده و منتشر نماید.

از جمله مباحث مهم در مطالعات مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی، مطالعات مدیریت نوار ساحلی است که خود نیز بخش مهمی از بخش‌های مختلفی تشکیل می‌شود. به همین جهت و به منظور تحقق تصمیم فوق، تهیه کتابی بر اساس ارائه روش و نتایج حاصل از مطالعات زمین‌ریخت‌شناسی سواحل جنوبی کشور در دستور کار قرار گرفت. کتاب حاضر با که به همت کارشناسان موسسه آب دانشگاه تهران تهیه و تدوین شده، خلاصه‌ای از مطالب مربوط به مسائل زمین‌ریخت‌شناسی سواحل جنوبی کشور است که در شش جلد «گزارش مطالعات مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی» با عناوین زیر ارائه شده است: الف: شیب عمومی مناطق ساحلی؛ ب: ژئومورفولوژی مناطق ساحلی؛ ج: مطالعه و پهنای نوار ساحلی کشور بر اساس مواد متشکله؛ د: بررسی محدودیت‌ها و قابلیت‌های بهره‌برداری سواحل با توجه به ویژگی‌های زمین‌شناسی و ژئومورفولوژیک؛ ه: بررسی مسائل و مشکلات موجود و پیش‌بینی مسائل آینده ناشی از ویژگی‌های زمین‌شناسی و ژئومورفولوژیک؛ و: معرفی منابع و ایجاد جذابیت‌های زمین‌شناسی و ژئومورفولوژی.

این گزارش‌ها بر اساس قرارداد خدمات مشاوره‌ای توسط گروه مطالعات مدیریت حرکت جهاد تحقیقات آب و انرژی و با همکاری شرکت Baird کانادا تهیه و توسط سازمان بنادر و دریانوردی منتشر شده است.

معاونت توسعه و تجهیز

پاییز ۱۳۹۳